

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/19/2017
Identifikačné číslo spisu: 1015201533
Dátum vydania rozhodnutia: 27.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1015201533.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Viliama Pohančeniaka, v právnej veci žalobkyne: Z. Z. N., bytom S. N. XXX/J, XXX XX C., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 39860-2/2015-BA zo dňa 16. júla 2015, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 5S/223/2015-35 zo dňa 14. februára 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 5S/223/2015-35 zo dňa 14. februára 2017 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 5S/223/2015-35 z 14.02.2017 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 39860-2/2015-BA zo 16.07.2015 podľa § 191 ods. 1 písm. c/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Napadnutým rozhodnutím žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava č. 200-013984-CA04/2015 zo 17.04.2015 o priznaní materského. Žalovaná uviedla, že Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava rozhodla správne, keď určila denný vymeriavací základ, pravdepodobný denný vymeriavací základ i výšku materského v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona v znení neskorších predpisov.

2. Žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala zrušenia napadnutého rozhodnutia žalovanej. Uviedla, že z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia jej úrady odňali časť materskej dávky, ktorá jej podľa ustanovenia zákona o sociálnom poistení patrí, a priznali jej materské v nižšej sume. Poukázala na ustanovenie § 58 ods. 2 zákona o sociálnom poistení s tým, že jej vznikol nárok na materské z dvoch poistných vzťahov, a preto bola žalovaná povinná určiť denný vymeriavací základ zo štátnozamestnaneckého pomeru, ktorý vznikol 15.09.2014 na Ministerstve vnútra SR, ako aj zo súbežného pracovného pomeru u zamestnávateľa RONER, s. r. o.. Denný vymeriavací základ zo spoločnosti RONER, s. r. o. žalobkyňa nenamietala. Namietala, že pri určení rozhodujúceho obdobia mala žalovaná postupovať podľa § 54 ods. 2 zákona o sociálnom poistení a vychádzať z tej skutočnosti,

že je nemocensky povinne poistená ako zamestnankyňa ministerstva vnútra od 15.09.2014. Pracovný pomer, štátnozamestnanecký pomer v dočasnej štátnej službe a štátnozamestnanecký pomer v stálej štátnej službe považuje za tri samostatné od seba nezávislé právne vzťahy, ktoré vznikajú a zanikajú rôznym spôsobom a za iných podmienok. Za rozhodujúce obdobie žalobkyňa považuje obdobie od 15.09.2014 do 31.12.2014 a nie obdobie od 15.02.2014, ako uvádza žalovaná. Denný vymeriavací základ jej podľa nej mal byť určený z rozhodujúceho obdobia od 15.09.2014 do 31.12.2014 ako podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých sa zaplatilo poistené na nemocenské poistenie a počtu dní rozhodujúceho obdobia s vylúčením 5 dní dočasnej pracovnej neschopnosti, to znamená v sume 39,1780 eur. Poukázala na právoplatné rozhodnutie žalovanej v podobnom prípade (rozhodnutie č 34642-2/2014-BA zo 07.07.2014), v ktorom žalovaná prihladla len na posledný štátnozamestnanecký pomer, čo bolo výrazne v neprospech žiadateľky. Žalobkyňa žiadala uplatniť rovnaký princíp, teda aby sa prihladalo len na posledný štátnozamestnanecký pomer, ktorý vznikol 15.09.2014.

3. Žalovaná vo svojom vyjadrení zopakovala priebeh zamestnaní žalobkyne u zamestnávateľa Ministerstvo vnútra SR. Uviedla, že v danom prípade je žalobkyňa evidovaná ako povinne nemocensky poistená zamestnankyňa ministerstva vnútra od 15.02.2014 a uvedený stav trvá kontinuálne, pričom žalobkyňa pracuje od tejto doby na rovnakej sekcii. Žalovaná ďalej uviedla, že v roku 2014 sa vyskytlo viacero prípadov a sťažností klientov na striktný výklad zákona o sociálnom poistení opierajúcom sa o dikciu § 20 tohto zákona, na ktorú poukazuje aj žalobkyňa. Potreba oddeliť prepojenie vzniku rozhodujúceho obdobia na vznik aktuálneho poistného vzťahu u toho istého zamestnávateľa vychádzala aj zo skutočnosti, že čoraz viac poistencov ukončovalo a znovu uzatváralo súkromnoprávne pracovné vzťahy práve s cieľom ovplyvniť výšku nemocenskej dávky vo svoj prospech. Žalovaná zdôraznila, že tento jav sa deje v súkromnej sfére, nie je to prípad štátnych zamestnancov. Poukázala na nálezy Ústavného súdu SR IV. ÚS 71/2013-36, IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 350/2010 a I. ÚS 306/2010, podľa ktorých k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Žalobkyňa je od 15.02.2014 zamestnankyňou ministerstva vnútra, od tohto dňa nedošlo k zániku pracovnoprávných väzieb medzi zamestnávateľom a zamestnankyňou, ale tieto kontinuálne pretrvávajú až do súčasnosti, a preto je nevyhnutné tieto väzby zhodnocovať vo vzájomnej súvislosti a aj príjmy dosiahnuté z týchto väzieb hodnotiť ako celok, t. j. dosiahnuté v jednom období. V súvislosti s podobným prípadom, na ktorý poukazuje žalobkyňa, žalovaná uvádza, že ja v tomto prípade bol po prehodnotení postupov nárok na materské zvýšený, práve vďaka prehodnoteniu rozhodujúceho obdobia. Žiadala žalobu ako bezpredmetnú zamietnuť.

4. Krajský súd napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení rozsudku uviedol, že po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Krajský súd mal za to, že názor žalovanej, že žalobkyňa bola evidovaná a nemocensky poistená zamestnankyňa ministerstva vnútra od 15.02.2014 je nesprávny. Žalobkyňa pracovala na ministerstve vnútra v období od 15.02.2014 do 30.06.2014 na základe pracovnej zmluvy uzatvorenej podľa § 43 a nasl. Zákonníka práce. Tento pracovný pomer bol dohodnutý na dobu neurčitú a skončil dohodou na základe žiadosti žalobkyne dňa 30.06.2014. Dňom 01.07.2014 vznikol žalobkyňi štátnozamestnanecký pomer na základe služobnej zmluvy uzatvorenej podľa § 27 zákona č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a v danom prípade išlo o dočasnú štátnu službu na dobu určitú. Tento štátnozamestnanecký pomer skončil 14.09.2014 zo zákona. Od 15.09.2014 vznikol žalobkyňi štátnozamestnanecký pomer na základe zmluvy uzatvorenej podľa § 27 zákona č. 400/2009 Z. z. a išlo o stálu štátnu službu. V danom prípade išlo o tri samostatné vznikajúce a zanikajúce právne vzťahy, a preto sa podľa názoru súdu samostatne posudzujú aj na účely sociálneho poistenia. Prvý právny vzťah bol založený na základe zákonníka práce, druhý právny vzťah vznikol na základe zmluvy o dočasnej štátnej službe a tretí právny vzťah vznikol na základe zmluvy o stálej štátnej službe. Uvedené podľa názoru krajského súdu má vplyv na sociálne poistenie žalobkyne a je irelevantné, či išlo o toho istého zamestnávateľa. Žiadne ustanovenie zákona o sociálnom poistení nehovorí o vzniku ani zániku pracovnoprávných väzieb k tomu istému zamestnávateľovi. Zákon určuje za rozhodujúce obdobie na určenie vymeriavacieho základu s ohľadom na vznik nemocenského poistenia. Pri všetkých troch pracovnoprávných vzťahoch k ministerstvu vnútra vzniklo žalobkyňi zo zákona a následne aj zaniklo nemocenské poistenie a to bez ohľadu na to, ako žalovaná eviduje žalobkyňu vo svojom informačnom

systéme. K vzniku a zániku nemocenského poistenia dochádza zo zákona. Posledné nemocenské poistenie žalobkyne vzniklo 15.09.2014, na základe čoho podľa § 54 ods. 2 zákona o sociálnom poistení má byť vymeriavací základ určený z rozhodujúceho obdobia od 15.09.2014 do 31.12.2014.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalovaná. Právne posúdenie krajského súdu považovala za nesprávne. Žalovaná zastáva názor, že žalobkyňa je nemocensky poistená ako zamestnankyňa ministerstva vnútra od 15.02.2014. Od tohto dátumu uvedený stav trvá kontinuálne. Zamestnávateľ žalobkyne je od tohto dátumu evidovaný pod totožným číslom, žalobkyňa pracuje na rovnakej sekcii. Žalovaná je toho názoru, že ak dochádza k vzniku časovo nadväzujúceho, nového právneho vzťahu u toho istého zamestnávateľa, je potrebné za vznik takýchto právnych vzťahov na účely určenia rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu na účely nemocenských dávok považovať vznik prvého takéhoto právneho vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi. Žalovaná vychádza z účelu a zmyslu zákona o sociálnom poistení.

6. Žalovaná ďalej v kasačnej sťažnosti uviedla, že upustila od striktného výkladu ust. § 54 ods. 1 a 2 v spojitosti s § 20 zákona o sociálnom poistení, pretože v praxi dochádzalo k prípadom, v ktorých nebol zohľadnený poistný princíp v spojení s princípom solidarity, kedy suma odvedeného poisteného na nemocenské poistenie z vyššieho vymeriavacieho základu za určité rozhodujúce obdobie nezodpovedala výške nemocenskej dávky určenej z minimálneho vymeriavacieho základu, a to predovšetkým u zamestnancov v štátnej službe. Uviedla, že počet takýchto prípadov nebol zanedbateľný. Z uvedeného dôvodu došlo k prehodnoteniu výkladu ust. § 54 zákona o sociálnom poistení. Poukázala aj na nežiaduce prípady v súkromnej sfére, v ktorých účelovo, len po formálnej stránke, žiadatelia ukončili pracovný pomer s cieľom manipulovať so vznikom nemocenského poistenia a s vymeriavacími základmi, aby získali vyššiu nemocenskú dávku. Ku kasačnej sťažnosti priložila kópie rozsudkov krajských súdov v obdobných prípadoch. Žalovaná žiadala rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

7. Žalobkyňa nesúhlasila s názorom žalovanej vyjadreným v kasačnej sťažnosti, že krajský súd nesprávne právne vec posúdil. Namietala, že žalovaná sa snaží bagatelizovať žalobkyňou podaný návrh, keď tvrdí, že v danom prípade je rozdiel medzi tým, čo bolo žalobkyňi priznané a tým, o čo žiada, približne vo výške 32,50 €. Ďalej uviedla, že z obsahu podanej kasačnej sťažnosti nevyplývajú žiadne nové skutočnosti, s ktorými by sa krajský súd nezaoberal. Zopakovala názor, že v jej prípade ide o tri rôzne od seba nezávislé právne vzťahy, ktoré vznikajú a zanikajú rôznym spôsobom. Rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu preto má byť určené z jej posledného poistného vzťahu, teda obdobie od vzniku nemocenského poistenia 15.09.2014 do konca kalendárneho mesiaca, ktorý predchádza kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, t. j. 31.12.2014. Zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení nevyplýva, že ak opätovne vznikol právny vzťah, ktorý zakladal nemocenské poistenie, a predchádzajúce právne vzťahy na seba bezprostredne nadväzujú, na účely rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu sa za vznik nemocenského poistenia považuje vznik prvého nemocenského poistenia u toho istého zamestnávateľa. Namietala, že žalovaná poukazuje na účelové konanie iných poistenkýň s úplne inými skutkovými okolnosťami. Zákon o sociálnom poistení podľa nej nepripúšťa posudzovať jeho ustanovenia podľa toho, ako sa v tom ktorom období štátnemu orgánu javí spravodlivejšie. Žiadala kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

9. V danom prípade bolo sporným určenie rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu pre účely priznania materského, konkrétne, či rozhodujúce obdobie začína dňom 15.02.2014 alebo až 15.09.2014.

10. Podľa § 54 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2015, ak nemocenské

poistenie zamestnanca vzniklo v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, alebo v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, a obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

11. Podľa § 20 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2015 povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca uvedeného v § 4 ods. 1 vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 293dh zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2015, ak dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky a úrazovej dávky vznikol pred 01.01.2015, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu podľa zákona účinného do 31.12.2014. Vzhľadom k skutočnosti, že dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky vznikol až po 01.01.2015 (žalobkyňa porodila 25.01.2015) rozhodujúce obdobie bolo potrebné určiť podľa zákona účinného od 01.01.2015.

13. Nemocenské poistenie ako súčasť sociálneho poistenia slúži ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Účelom nemocenského poistenia je poskytnúť primerané hmotné zabezpečenie občanom v uvedených situáciách. Primerané hmotné zabezpečenie má základ v čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky a poskytuje sa v súlade s princípom solidarity a zásluhovosti. Pokiaľ princíp solidarity zohľadňuje vzťah k priemernej úrovni hmotného zabezpečenia občanov, princíp zásluhovosti naopak zdôrazňuje individuálnu mieru zapojenia osoby do systému sociálneho zabezpečenia a vyjadruje skutočnosť, že výška dávky zo systému sociálneho poistenia sa odvíja od výšky odvodov.

14. Kasačný súd poukazuje na názor vyslovený v rozsudkoch Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 10Sk/3/2017 a 10Sžso/3/2016. V týchto rozhodnutiach sa najvyšší súd stotožnil s výkladom Sociálnej poisťovne, v zmysle ktorého sa za nepretržité povinné nemocenské poistenie zamestnanca považuje aj povinné nemocenské poistenie rovnakého typu u jedného zamestnávateľa, ktoré zaniklo a znovu vzniklo nasledujúci kalendárny deň.

15. Kasačný súd sa v tomto prípade nemá dôvod od uvedeného právneho názoru najvyššieho súdu odkloniť. Skutočnosť, že v danom prípade vychádza dávka materského pre žalobkyňu výhodnejšie v prípade zohľadnenia iba posledného pracovného vzťahu u rovnakého zamestnávateľa, nie je rozhodujúca. Rovnako nie je rozhodujúcou ani skutočnosť, že v prípade žalobkyne nejde o pracovný pomer v súkromnej sfére, ale štátnozamestnanecký pomer. Z listín doložených žalobkyňou do administratívneho spisu vyplýva, že žalobkyňa pracovala od 15.02.2014 ako hlavný radca v organizačnom útvere: oddelenie metodických a právnych činností personálneho odboru sekcie personálnych činností a osobného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Uvedený pracovný pomer skončil dohodou na žiadosť žalobkyne dňa 30.06.2014. Od nasledujúceho dňa 01.07.2014 žalobkyňa pracovala na pozícii hlavný štátny radca na rovnakom oddelení: oddelenie metodických a právnych činností personálneho odboru sekcie personálnych činností a osobného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Tento služobný pomer skončil dňa 14.09.2014 zo zákona. Od nasledujúceho dňa 15.09.2014 žalobkyňa opäť nastúpila na rovnakú pozíciu hlavný štátny radca opäť na rovnaké oddelenie.

16. Z uvedeného je zrejmé, že ide o kontinuálne vykonávanie pracovných činností u rovnakého zamestnávateľa na rovnakom oddelení. Podľa názoru kasačného súdu všetky tri pomery žalobkyne u zamestnávateľa Ministerstvo vnútra SR je potrebné hodnotiť ako jeden celok, jedno rozhodujúce obdobie, pretože trvali medzi rovnakými subjektami nepretržite a zakladali rovnaký typ poistenia.

17. Na základe uvedených dôvodov dospel kasačný súd k záveru, že právny názor vyslovený v rozsudku krajského súdu nie je správny. Kasačná sťažnosť bola podaná dôvodne, a preto kasačný súd rozhodol podľa § 462 ods. 1 SSP tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

18. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu postupovať v intenciách názoru najvyššieho súdu, vec opätovne prejednať a rozhodnúť.

19. Krajský súd zároveň rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania.

20. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.